

ČIKAŠKA POLICIJA JE BILA POČASČENA

Kralj Capone je posetil in stisnil roko šefom, ki so mu dali zaščito

Chicago.—Zadnji petek je bil velik dan za čikaško policijsko, državno in federalno oblast. Al Capone, kralj butlegarjev, je tega dne osebno obiskal oblastnike vseh treh branj, kar ni bila majhna čast. Tri dni so listi poročali, da se Capone boji in skriva pred policijo, kar se je vrnil iz ječe v Philadelphiji, v katero so ga bili vtaknili za eno leto, ker je imel nabiti revolver pri sebi. (Capone pravi, da ni bil zaprt radi revolverja, temveč radi tega, ker je njegovo ime Capone.)

Magnet je pa dokazal, da se nič ne boji. V svojem finem avtu in spremstvu telesne straže se je pripeljal naravnost pred mestno hišo in stopil v urad detektivskega šefa Stegerja. Šef je bil zelo vesel. Dal je kralju stol in začela sta razgovor. Capone je vprašal šefa, če je res, da ga želi videti in celo zapreti. Šef se je začudil. Čikaška policija ga ne mara videti! Kaj pa mu hoče? — Kako se ima mišter Capone? Kako se mu je godilo v ječi? Vse v redu? Ali bi se hotel seznaniti s šefovim osebjem? — Steger je poklical svoje pomočnike in vsi so segli v to isto roko Caponijevo. Poklical je reporterje, ki so brž prinesli fotografsko kamero. Capone se je postavil v mogočno pozo poleg šefa čikaških detektivov in kamera je "klikkala". Ali right.

Reporterji so bili radovedni. Kaj bo Capone zdaj počel? Oh, za nekaj tednov pojde v Florido po businessu. Business v Floridi, business v Chicagu, business še marsikje. Saj vedo, kaj je njegov business. Najboljše pivo in najboljši šnops! Najboljši čikaški ljudje so njegovi odjemalci. Tudi sodniki! Vse najboljše...

Šef je uljudno vprašal, ako morda želi videti državnega pravdnika ali federalne oblastnike. Kralj je bil pri volji. Capone se je poslovil in Steger mu je dal četo policajev, da ga čuvajo med potjo, kajti butlegarski kralj niso dandanes posebnoma varni na cesti... Saj menda ve, kaj se je zgodilo z drugimi... Da, da, on ve, pa se ne boji—toda vseeno sprejme stražo. In avto s policaji je vozil pred njim in drugi avto za njim do državnega pravdnika in potem v federalno palačo. Povsod je bil lepo sprejet in lepo — odlovljen. Nikjer mu niso nič žaleali. Listi bodo pa še poročali, da se Capone skriva pred policijo!

"RDEČA" NEVARNOST V DETROITU

Predsednik kompanije zanika vesti v časopisu, da so radikalni delavci odgovorni za bombni napad

Detroit, Mich. — (F. P.) — Ko je pred nekaj dnevi eksplozija bombe razdejala tovarniško poslopje Federal Steel Co., so meščanski časopisi obširno poročali o dogodku in namigavali, da so za razstrelbo odgovorni radikalni delavci. Z grozečimi besedami so opisovali slučaj in zaroto radikalnih delavcev, ki uničujejo privatno lastnino in spravljajo ob delo delavce z nasilnimi metodami.

Predsednik Federal Steel Co. je poslal izjavo časopisu, da so trditve o zaroti radikalnih delavcev neutemeljene. Vesti o "rdeči" nevarnosti je akoval policijski načelnik, da si ustvari reklamo. Zanimanje je časopisje priobčilo v skritem kotičku na notranjih straneh.

Carina na bergle je srečno izostala

Washington, D. C.—V teku debate v senatni zbornici o carinski predlogi zadnji petek je senator Goff predlagal, da se naloži carina na importirane slušalne aparate za gluhe. Senator Barkley je takoj predlagal sto odstotkov carine na bergle za hromce, če bo Goffov predlog sprejet. Senatorji so se mučno spogledali in zavrgli oboje predloga. Bergle so torej še proste carine!

Industrijska depresija na zapadu

V državi Californiji je pol milijona delavcev brez dela

San Francisco, Cal. — (F. P.) — Natančno število brezposelnih delavcev v državi Californiji ni znano, sodi pa se, da jih je nad pol milijona. Delavska federacija v San Franciscu poroča, da jih je samo v tem mestu okrog 60.000. Brezposelnost je veliko bolj udarila neorganizirane kot organizirane delavce. Dobrodelne organizacije po vseh večjih mestih so preobložene s prošnjami za podporo, ki prihajajo od družin brezposelnih delavcev. Splošna sodbja je, da je industrijska depresija hujša kot je bila l. 1921.

Državni delavski departament ni izdal statistike o brezposelnosti v zadnjih šestih mesecih, dočim je prej izdal poročila o situaciji v industrijah mesečno.

Sovjeti prepovedali prodajo velikonočnega blaga

Presen kruh za Jude in vse drugo izostane. Nove protipapeške demonstracije

Moskva, 22. marca.—Centralna zveza združenih prodajalnic v Sovjetski uniji, ki kontrolira razprodajanje živil, je večeraj sklenila, da nobena prodajalnica ne bo letos imela presnega kruha za judovske velikonočne praznike niti kolačev in drugih reči za pravoslavno veliko noč. Vse pecivo in drugo blago, ki spominja na te praznike, se umakne s trga.

Včeraj so bile ponovne demonstracije ateistov proti molitveni propagandi rimskega papeža in protestantovske duhovščine v inozemstvu. Samo v Moskvi je bilo okrog 25.000 delavcev, rdečih vojakov in šolskih otrok v pohodu po ulicah, ki je trajal tri ure. Nosili so stotine ofenzivnih napisov proti-papežu.

V Minsku so delavci začeli zbirati za novo bojno letalo, ki bo nosilo ime "Naš odgovor papežu." Iz Voroneža so poslali v Moskvo deset vagonov zvonov in kovinskih kipov ter razpel za prelatitve. Vlak je nosil napis "Naš odgovor papežu."

Se en oljni magnat oproščen Washington, D. C. — Edward L. Doheny, oljni magnat iz Kalifornije, ki je bil obtožen, da je dal bivšemu tajniku notranjih zadev Albertu B. Fallu za časa Hardinga \$100.000 podkupnine v zameno za koncesijo petrolejske mornarične rezerve v Elk Hillsu, Cal., je bil v soboto oproščen pred zveznim sodiščem. Njegov zagovor je bil, da je omenjeno vso to "posodil" Fallu in porota mu je verjela.

Vojaško vežbanje v višji šoli Lethbridge, Alta.—V tukajšnji višji šoli je bilo ponovno uvedeno vojaško vežbanje dijakov. Vežbanje je bilo prekinjeno pred dvema letoma, toda neprestana propaganda militaristov, da se vežbanje obnovi, je končno uspela. Vse delavske organizacije so se izjavile proti uvajanju militarizma v šolo.

PROSVETNO DELO MED AMERIŠKINI DELAVCI

V zadnjih letih je mnogo delavskih učilišč propadlo, pravi vodja delavske šole

Chicago. — (F. P.) — W. E. Zeuch, direktor Commonwealth kolegija, delavske šole v Meni, Ark., je te dni dospel v Chicago. Zeuch je v zadnjih mesecih prepoval vzhodne in centralne države, kjer je proučeval prosvetno delo med delavskimi organizacijami. "Mnogo delavskih kolegijev in učilišč, ki so bila ustanovljena pred več leti, je propadlo," je dejal Zeuch poročevalcu Federaliziranega tiska. "V nekaterih mestih se par ljudi še ubija s poukom delavcev, toda nikjer nisem opazil pravega navdušenja."

Zeuch je nadalje dejal, da sta Commonwealth kolegij in delavska učilišča Brookwood v Katonahju, N. Y., edina v Ameriki, ki prikazujeta nekoliko napredka in skrbita za izobrazbo delavcev.

Na svoji turi je Zeuch obiskal New York, Boston, Baltimore, Washington in nekatera druga mesta, kjer je govoril na delavskih shodih o potrebi prosvetnega dela med delavstvom.

Vračajoč se v svojo šolo, je v Chicagu pridobil I. Jenkinsa, da bo poučeval dijakke v Commonwealth kolegiju. Jenkins je prepoval mnogo sveta in se je več mesecev mudil na Kitajskem.

Noben član učiteljskega štaba v Commonwealth kolegiju ne prejema večje plače kot je potrebna za lastno vzdrževanje. Od vsakega učitelja se pričakuje, da bo opravljal zaeno z dijaki vred fizična dela na polju, ki ga lastje učilišče, ali kakšna druga dela.

Zagovorniki odprte delavnice zmagoviti

Delavska kandidata v šolski odbor, ki sta vodila kampanjo proti opešnaparjem, sta bila poražena

Seattle, Wash. — (F. P.) — V vroči volilni bitki sta bila izvoljena šolskim direktorjem Dietrich Schmitz in F. S. Bailey. Njuna platforma je vsebovala program, ki je preprečeval učiteljem organizirati se v svoji federaciji. Dejstvo, da se glavni stan Učiteljske federacije nahaja v Chicagu, je igralo veliko vlogo, ker sta oba kandidata trdila, da bodo kruptne razmere tega mesta transportirane v Seattle, ako bodo volilci glasovali za nasprotno kandidate, ki so se izrekli v prilog učiteljske organizacije. Zmagovita kandidata, od katerih je eden bankir, drugi pa odvetnik, so podpirali tovarnarji, trgovska zbornica in vse tukajšnje protinujniške časopise, ki je potrošilo tisoče dolarjev v volilni kampanji.

Delavska kandidata Austin Griffiths in Donald McDonald sta vodila kampanjo za odpravo "yellow dog" pogodbe, ki preprečuje učiteljem vstop v strokovne unije. Povdarjala sta, da poizkusa tovarnarjev in bižniških interesov, da izvolijo svoje zastopnike v šolski odbor pomeni visoke obresti na šolske bonde in zmanjšanje mezde učiteljem, kadar dobe šole pod svojo kontrolo bankirji.

Volilem je bilo predloženo tudi vprašanje krajevne postojanke telefonskega trusta, ki je hotela od mesta dovoljenje, da se pogodba podaljša za dvajset let. Poizkus telefonske družbe je bil poražen. Ako bi bil sprejet, bi to pomenilo višje telefonske cene odjemalcem.

Bog in religije pred moj vročim debatam

Znanstvena odkritja so zadala usoden udarec religijam, je dejal dr. Holmes

New York. — (F. P.) — Bog in religije so bile premet vstem na prvih straneh tukajšnjih dnevnikov na dan, ki ga je papež določil za splošne molitve in protest proti Sovjetski uniji radi njenih protiverških aktivnosti. V episkopalni katedrali St. John the Divine se je zbralo na ta dan 3.500 vernikov, ki so pod direkcijsko blaga Manninga prosili Boga, naj ustavi persekucije religij v Rusiji, na drugi strani je pa kardinal Hayes v stolnici St. Patrice vodil pobožnosti treh tisoč katoličanov.

V velikem auditoriju Bronx kolizeja se je ob istem času zbralo nad dvajset tisoč radikalcev, da protestirajo proti protestom. Mnogi so navdušeno pritrjevala govornikom, ki so povdarjali, da ima gonja, katere so začeli katoličani in protestanti proti sovjetski vladi, namen provokirati križarsko vojno proti Rusiji pod prevezo religije. V času, ko se je vršilo zborovanje v kolizeju, je bilo zbranih v auditoriju petsto policajev, oboroženih s koliki in bombami, ki povzročajo solze, zunaj pa so stali patrolni vozniki, na katere so imeli namen naloziti zborovalce v slučaju nemirov, do katerih pa ni prišlo. Policijaki komisar Whalen, ki je poslal policije na zborovanje radikalcev, ni poslal niti enega stražnika pred vrata katedral, v katerih so predstavniki religij hujskali vernike na gonjo proti sovjetom.

Isti dan se je vršila tudi debata o verski situaciji v Sovjetski uniji, katere se je udeležilo več tisoč ljudi. Govorniki so bili John Haynes Holmes, Max Eastman, Stephen S. Wise in Elmer Barnes. Zadnji je izjavil, da so ortodoksne religije največje nasprotnice napredka in človeštva in so napravile več gorja in sločinov v zgodovini kot vse druge institucije skupaj. Dr. Holmes je dejal, da so moderne znanosti in odkritja v direktnem nasprotju z verskimi dogmami, ki so v teku stoletij povzročile nešteto nesreč in sovraštva med ljudmi.

Dr. Robert R. Wicks iz Princeton univerze je povdarjal, da bi se morali ameriški državljani zanimati za preuredbo današnje ekonomske sistema, ki sloni na izkoriščanju delavskih mas, in ga nadomestiti s pravično socialno uredbo. Mnogo ljudi se danes slepo veruje, da je sodanji ekonomski sistem nekaj stalnega, ki se ga ne more izboljšati, dočim nam zgodovina podaja nešteto dokazov o propasti institucij, ki so preživele svojo dobo.

STAVKA STAVBNIH DELAVCEV KONČANA

Podjetniki v St. Louisu so delno pristali v zahteve delavcev

St. Louis, Mo. — (F. P.) — Po tritedenski stavki so se organizirani stavbniški delavci vrnili na delo, ko so podjetniki pristali na zahteve stavbenikov za pet dni dela v tednu, odklonili so pa zahtevo za zvišanje mezde za pet odstotkov. Stavko je vodil J. L. Rogers, tajnik sveta stavbniških unij v St. Louisu. V štrajku je bilo prizadetih nad deset tisoč stavbenikov.

Krvave demonstracije brezposelnih v Kolombiji

Bogota, Kolombija, 22. marca.—V Mendellinu sta bila dva delavca ubita in pet ranjenih pri konfliktu s policijo v teku demonstracij brezposelnih delavcev. Bogota, Kolombija, 22. marca.—V Mendellinu sta bila dva delavca ubita in pet ranjenih pri konfliktu s policijo v teku demonstracij brezposelnih delavcev.

ZDRAVNIKI PREISKUJEJO SERUM PROTI RAKU

Zdravniška komisija odpotovanja v San Francisco

New York.—Zdravniška komisija, obstoječa iz najpomembnejših zdravnikov Združenih držav, odpotuje še te dni v San Francisco, kjer dožene, kaj je resnice na trditvah dr. Coffeya in dr. Humberja, da sta odkrila serum, ki uspešno ozdravi raka.

Dr. Coffey in dr. Humber sta sama povabila organizacijo ameriških zdravnikov, American Medical Society, naj imenuje komisijo, ki naj preišče njuno odkritje in izreče svojo sodbjo. Zadržne tedne je bilo precej kritike v zdravniških krogih, da odkritelja seruma delata na lastno pest in se nočeta podvreči zdravniškimi avtoritetam.

V preiskovalni komisiji je znani kirurg dr. Charles Mayo, dalje dr. Cummings, vrhovni kirurg v zvezni zdravstveni službi, dr. Morris Fishbein, tajnik zdravniške organizacije in več drugih, ki so vsi specialisti in velike glave v ameriški zdravniški praksi.

Ostanki londonske konference še gibljejo

Francija desertirala zborovanje, Mussolini se pa zadovoljno reži

London, 23. marca. — "Daily Herald", glasilo delavske stranke in angleške delavske vlade, danes piše, da je mornarična konferenca mrtva. Edino, kar je še potrebno, je pokop konference brez posebnih ceremonij.

London, 22. marca.—Francija je večeraj desertirala potapljačje se ladjo mednarodne mornarične konference. Anglija, Amerika in Japonaka so ostale same. Edino garancijski pakt z Ameriko in Anglijo ali odpoved Italije od njene zahteve za pariteto potolaži Francijo, da se vrne na konferenco.

Ker pa je Amerika odločno odločno odklonila vsak garancijski pakt in Italija prav tako odločno odklonila umaknitev svoje zahteve, je Francija pustila vse skupaj in naznanila, da je konferenca za njo končana.

Amerikani in Angličani se upajo, da se Francija premiali, ni pa upanja med diplomati, ki opazujejo celo komedijo. Najbolj zadovoljen je Mussolini, ki je že pred začetkom konference povedal, da ne bo nič iz tega.

ZUPAN SE NE ZMENI ZA BREZPOSELNE

Izjavil je, da je industrijski položaj v Pittsburghu normalen

Pittsburgh, Pa. — (F. P.) — Mestna uprava je te dni odločila nad dvesta delavcev, vzlic temu je župan Kline dejal in svojo izjavo poslal tudi časopisu, da so se delavske razmere obrnile na bolje. Njegova izjava je bila priobčena v tukajšnjem dnevniku poleg kolone kjer je bila slika o demonstracijah brezposelnih delavcev, ki je direktno pobijala županovo trditve.

Sodi se, da je v Pittsburghu in okolici več kot sedemdeset tisoč brezposelnih delavcev. Ko je bila priobčena županova izjava v časopisu, so delavske unije poslale deputacijo v mestno hišo, katera je imela namen informirati župana, da njegova izjava ni bila utemeljena na dejstvih. Ko so člani deputacije prišli v mestno hišo, jim je bilo sporočeno, da župana ni v uradu in da je odšel po uradnih poslih.

Indijski "revolucionarji" padajo vsled vročine

Bombaj, Indija, 22. marca. Gandhijeva četa "civilnih nepokornežev," ki roma k morju, je vsak dan manjša. Deset romarjev je večeraj obležalo na cesti valed hude vročine in ostali so morali v neki vasi ob poti. Gandhi skuša nadopolniti svoje decimlrane vrste s novimi rekruti, katerih se ne manjka, kajti indijske mase obojujejo "svetega moža" Gandhija.

Brutalnost policije v New Yorku

Liberalci protestirajo proti postopanju policije in zahtevajo odstop komisarja Whalena

New York. — (F. P.) — Liberalci in socialisti so se združili v akciji proti brutalnosti newyorške policije, kateri načeluje Whalen. Na župana Walkerja so naslovili peticijo, v kateri zahtevajo takojšen odstop policijskega komisarja radi njegovih nasilnih metod, katerih se je posluževal v postopanju proti brezposelnim delavcem, ki so se udeležili protestnih demonstracij.

Poziv za odstop policijskega komisarja je baziran na podatkih, kako je ta najemal špione in provokatorje, da so povzročali nemire in izgredo, da je tako policija imela vsrok za naval na brezposelne delavce.

Zahtevo za odsolovitev Whalena, katero je predložil županu Norman Thomas, je podpisalo 96 prominentnih državljav, med njimi dr. Henry Sloane Coffin, John Dewey, Charles in Mary Beard in Susan Brandeis, sestra člana zveznega vrhovnega sodnika Brandeisa.

Liberalci aklicujejo protestni shod proti Whalenu, na katerem bodo govorili Norman Thomas, Stephen S. Wise, Heywood Brown, Arthur Garfield Hays in Benjamin Schlossenberg.

Hillquit napoveduje močno delavsko stranko

Prišla bo v prihodnjih petnajstih letih

Chicago, Ill. — (F. P.) — Morris Hillquit, načelnik eksekutivnega odbora soc. stranke, je v svojem govoru, ki ga je imel pred več sto člani v tem mestu, preprokoval, da bo ameriško delavstvo v prihodnjih petnajstih letih priča ustanovitvi močne delavske stranke, ki bo vzela za svoj program socialistične ideje. Svojo napoved je baziral na napredku angleške delavske stranke, kateri je vzel trideset let trdega dela in agitacije, da se je povzpela do sedanje moči. Ameriški delavci, je dejal Hillquit, bodo šli hitreje naprej kot njihovi tovariši v Angliji, kadar se enkrat zavzamejo za stvar.

Hillquit in drugi člani narodnega odbora soc. stranke govorijo na shodih v raznih ameriških mestih, ker so baš sedaj na poti na četrtneto zborovanje eksekutivne, ki se bo vršila v Los Angelesu, Cal.

Nemške parobrodne družbe se spajajo

Berlin, 22. marca. — Norddeutscher Lloyd in Hamburško-ameriška linija sta se združili v eno parobrodno družbo v svrhu, da prekosita vse inozemske družbe v prometu s Severno in Južno Ameriko.

Porodila je šest dečkov

Belem, Brazilija, 22. marca. — Zenska po imenu Senhora Hansen v mestecu Paripina je večeraj porodila šestorčke. Vsi so dečki in zdravi.

PROFESOR OPI-SUJE MODERNO SUŽENJSTVO

Ameriške industrije ne potrebujejo več toliko izučenih delavcev kot pred par leti. Delavci postajajo navadni avtomati

Philadelphia, Pa. — (F. P.) — Nove metode, ki se uvajajo v ameriških industrijah, so dobro opisane v novi knjigi, ki jo je izdal S. Howard Paterson, profesor na Pennsylvanski univerzi, na tisti univerzi, ki je imela Scot Nearinga, ker je poučeval dijakke o modernih ekonomskih vprašanjih.

Stroji nadomeščajo delavce, pravi profesor. Povsod je hitrica in monotonost, ki ubija duha in dela iz delavcev navadne avtomate. Namesto izurjenosti modernega strojna produkcija rabi mlade in urne moči, ki se hitro sukajo okrog strojev. To je tudi vzrok za odpušcanje starejših delavcev, katere delodajalci nadomeščajo s mladino, ki ima v sebi prožnost, ki je potrebna pri delu, ki ga opravlja stroji.

Delavci se bodo lahko mnogo naučili iz knjige, ako jo prelistajo. Pokazala jim bo marsikaj, kar je bilo dosedaj skritega njihovem očem.

Družba zadovoljna z unijskimi rudarji

Prvo leto obratovanja premogovnika z unijskimi delavci končajo z uspehom za družbo in rudarje

Denver, Colo. — The Rocky Mountain Fuel Co., edina premogovna družba, ki ima pogodbo z rudarsko unijo United Mine Workers v državi Colorado, znanu je lep napredek v prvem letu svojega pravičnega postopanja napram delavcem, s katerimi je napravila sporazum.

Kmalu bo minilo dve leti, odkar je Josephine Roche, ki je bila glavna delničarka omenjene družbe, dobila popolno kontrolo nad poslovanjem kompanije. Odslovila je vse uradnike, ki so bili znani kot veliki sovražniki rudarske unije in poklicala v svojo službo Edward P. Costigana in Merle D. Vincenta, da ji pomagata pri reorganiziranju premogovne industrije. S kooperacijo je bil uspeh dosežen in rezultat se je pokazal takoj v prvem letu.

Produkcija premoga je narasla na 800.000 ton, dvesto tisoč ton več kot je bila l. 1928. Povprečna mezda rudarjev je bila \$2.104, nad štiri sto dolarjev več na vsakega rudarja kot v prejšnjem letu. Kljub višji mezdli so se produktivni stroški zmanjšali za 19 centov pri toni premoga.

Uspeh bi ne bil dosežen, ako bi se druge delavske unije ne zavzele in agitirale med svojimi člani, naj kupujejo premog, ki ga postavi na trg Rocky Mountain Fuel Co.

Večina premogarskih operatorjev, ki so vodili dolgoletne bitke proti rudarski uniji, je na robu propada. Poskušali so že vsa mogoča sredstva proti Rocky Mountain Co., toda nobeno se dosedaj ni obneslo, da bi diskreditiralo kompanijo, ki se je zavzela za pošteno ravnanje s svojimi delavci.

Število članov tiskarske unije se pomnožilo

Indianapolis, Ind. — International Typographical unija se je v teku enega leta pomnožila za več kot tisoč članov, kot poroča predsednik unije Howard. Mednarodna unija je štela koncem februarja t. l. 76.949 članov.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Zdravstveno drinjo (levo Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cleveland \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Recepti ne se vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2457-59 South Laramie Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglepajo, na primer (Feb. 26-30), poleg valnega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnem potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

135

"Om, oma, omo..."

V Indiji se odigrava čudna igra, ki še ni komedija niti tragedija, lahko pa postane oboje.

Mahatma Gandhi, vodja takozvanih nacionalistov in veliki mistik, roma po deželi s četico somišljenikov in poziva ljudi na pasivno resistenco proti nadvladi Velike Britanije. Pasivna resistenca v tem slučaju je, da ljudje ne plačajo nobenih davkov, da se odpovejo vsaki uradni službi in bojkotirajo angleško blago. Gandhijev nauk je, da mora ljudstvo mirno sedeti, mirno trpeti in mirno umreti, če je treba. Braniti se ne sme. To se pri njem imenuje boj za svobodo Indije!

Vse to se vrši v gosti megli verskega mističizma. Gandhi velja v Indiji za svetnika. Beseda "mahatma" znači sveti mož. Svojo kampanjo je začel s postom in molitvami in njegovo romanje k morju je nekaka božja pot. Vsak ponedeljek mora boj prenehati in "revolucionarji" morajo ves dan molčati; to znači "pogovor z Bogom". To poseka še Kitajce. O kitajskih rebelnih armadah so poročali, da imajo vojski dežnike na fronti in kadar začne deževati, odpro bojovniki dežnike in bitka preneha, dokler ne poneha dež.

Človek bi rad simpatiziral z ubogim indijskim ljudstvom, ne more pa simpatizirati s teatralizmi, ki jih uganja Gandhi. Boj z orožjem je barbarizem, toda indijski verski mističizem je tudi barbarizem. Razum je edina alternativa za sirovo silo, toda Gandhijeva metafizika je tako daleč od razuma kot je Indija od svobode.

Gandhi ne vodi Indije nikamor. Drži jo v luži, v kateri Indija čepi čez 5000 let — v silnem praznovrstu. Ljudstvo, priklenjeno na vraže svojih pradedov, je največji suženj pod solncem, ker je nesposobno za zdrav ekonomski in socialni razvoj. Vsako verovanje v mistične besede ali simbole, v neke "svete skrivnosti", je opij, ki naredi možgane nesposobne za vsako konstruktivno misljenje. V Indiji je na milijone mističnih besed in simbolov. Vsak "mahatma" ima svoje sanje. Ako si zabije v glavo, da je v absurdnih zlogih "om, oma, omo" ključ do njegove sreče, bo ves dan čepel na kolenih in komolcih in v mislih ponavljal te zloge. — Mi rajši izpijemo kupico vina in zasukamo rokave...

Gandhijeva generacija ne bo osvobodila Indije. Indija dozorja šele takrat, ko se mlajša generacija navzame modernih idej iz Evrope in Amerike.

San Francisco

San Francisco in New York sta moderni ameriški mesti. Obe mesti sta pristanišči, imata nebotičnike in enak sistem businessa. V tem je menda vsa skupnost. Kakor je razdalja med njima velika — vsako je na enem koncu Amerike — tako je velika razlika med officialnima temperamentoma njune uprave.

Ko so bile oni dan demonstracije brezposelnih, je policija v New Yorku zabranila pohod po mestu in divjaško razbila shod na trgu. Župana sploh ni bilo blizu. To je newyorški temperament.

V San Franciscu imajo tudi peščico komunistov, ki so sklenili demonstracije s pohodom in shodom. Ali so bili izgreli in aretacije? Ne! Brezposelniki delavci so korakali po mestu brez vsakih ovir in na čelu povorke sta korakala — župan Rolph in šef policije Quinn, ki sta pripeljala brezposelne naravnost pred mestno hišo. Tam je bil shod. Prvi je govoril komunistični voditelj Billy Simon, drugi pa župan Rolph, ki je rekel, da imajo komunisti toliko svobode kot vsi drugi in da je San Francisco "najboljše mesto v najboljši državi najboljše dežele na svetu". Nato so se vsi mirno razšli.

Tak je sanfranciški temperament.

Hrvaški komunistični list bluffa svoje čitatele, da je milwardski socialistični župan Hoan obsodil Leo Fisherja in pet drugih na šest mesecev zapora. Kdor to verjame, je zrel za norišnico. Šestorico je obsodil kapitalistični sodnik, ne pa župan, ki nima nobene opravke s sodišči. List, ki se upa tako lagati, ni resen, pač pa je na isti moralni stopnji kot so kapitalistični listi, ki blufajo ameriško javnost z debelimi lažmi iz Rige o Rusiji.

Glasovi iz naselbin

"Et cum spiritu tuo pol litra..."

Čim pa bi se jel zaganjati v svoje nekdanje dobrotnike in v duhovnike sploh kot take, in to iz gole mrznje do duhovniške suknje in meniške kufe, potem pa je stvar drugačna in dotičnik zasluži vso grajo. (Meni osebno je farovski in samostanski župa tuja, nisem je še pokušil, kakortudi nisem nikdar ministriral ali mežnaril kot namišljeni g. Trunk, katerega smatram svojim načelnim nasprotnikom, nikakor pa ne osebnim protivnikom. G. Trunk osebno je lahko dober in pošten mož, ki meni, da je to, kar on dela, pravilno, edino pravo, lahko tudi nasprotno — isto lahko reče mo o vsakem človeku — kar pa mene ne zanima, ker se ne morem brigati za njihova dela v javnosti, v našem slučaju za tisto, kar g. Trunk piše, za vsebino istega in ne za g. Trunka kot osebo. V boju med dvema evetovnjima naziranjema je in mora biti osebno brez pomena — ne stojimo si nasproti kot osebni sovražniki, ampak kot načelni nasprotniki — kar naj g. Trunk blagovoli vzeti na znanje; kar pomeni, da naj se ne briga za to, ako sem kdaj jedel farovski ali samostanski župo, ministriral, mežnaril itd. ali pa če nisem). To je en point. (Aha, to pa diši — po Moleku, poroče "oče" trojčkov v enih hlačah).

Zdaj pa k — župi sami. Tu je potrebno, da se povprašamo, kdo farovžem in samostanom omogoča dajanje te župe? Ali ne ljudstvo? Gotovo. Ker, ako bi ljudstvo odreklo svojo pomoč farovžem in samostanom, bi istih že davno ne bilo. Ali je torej taka strašna generoznost, če nekateri od teh farovžev in samostanov dajo malo od tistega, kar dobe od ljudstva, tistim revnim študentom, oz. revešnim sploh, ki so izšli iz istega ljudstva, ki jih omogoča in živi, namreč farovžev in samostan? In ali morajo potem tistim, ki so se pozneje v življenju navzeli drugačnih nazorov glede življenja in vere, očitati in predbacivati tisto dobrotnično miloščino, ki so jim jo naklonili v težkih dneh, in ki je prišla na vsežadnje od ljudstva samega? Ne bi smeli, ampak vseeno delajo tako, seveda, ne vsi, ampak mnogi, in med temi je g. Trunk, ki nam bo zelo ustregel, če nam dokaže, da je on sam upravičen kaj takega predbacivati bilo komu, to je, da je on sam komu dajal župo. In da ne pozabim: v evangeliju stoji zapisano: "... naj ne ve tvoja levica, kaj je dala desnica..." In g. Trunk uči isti evangelij...

G. Trunk se v istem članku tudi jezi, ker premoalo spoštujem in cenim njegovo učenost, ki si jo je nabral v gimnaziji in kdove kje še (na kakšnih visokih šolah) in ker se včasih malo porogam njegovi nedoslednosti, katera se ga drži kot smola, pa čeprav je študiral na gimnaziji ter se tam ukvarjal z — logiko. Kdo pa bi se ne ponorčeval iz takih — trpin? Vsa večini njegovih člankov nedostaja vsake neresnosti, kako bi torej mogel resno odgovorjati? Nemogoče, gospod Trunk. In dokler bodo v "Pisanem polju" evetele take "rožice modrosti", tako dolgo se bom sem pa tja moral malo ponorčevati — seveda ne iz g. Trunka samega, temveč iz njegovih "rožic" v "Pisanem polju" in v A. S. sploh. Mogoče ga bo to izpreobrnilo, da bo malo manj zabavljaj, tvežil itd. ter malo bolj pazil, kaj piše. Sicer si tega ne želim, ker "Pisano polje" takšno kakršno je danes, mi je v veliko zabavo, ki bi jo težko pogrešal in tudi težko našel kje drugje, zato mi bo milo in drago, če bo g. Trunk še nadalje streljal kozle, robantil in zabavljaj kakor zna le on sam.

V članku pod naslovom: "To ne belezli" se g. Trunk jezi, ker sem njegovo izražanje v omenjenem članku (izbruhu) "Et cum spiritu tuo" imenoval bezniki in prostaško, kar je po njegovem mnenju neolikano. Sicer prizna, da je res rabil malo "trde" izraze, ampak to je popolnoma v skladu z omiko in oliko (seveda, Trunkovo) in jaz bi seve ne smel zapisati kaj slabega. Človek se pač izraža, kakor se zna, kakor se je naučil — v visokih šolah, he, he. Ako bi se jaz izražal tako (prostaško) kot se včasih izraža g. Trunk, bi isti najbrž iz kože skočil od ogorčenja, če pa se v kak njegov članek "vrine" (he, he) kak umazan ali trd izraz, pa je vse O. K. Enako pravost, kajne? ... V istem članku g. Trunk imenuje nas (svobodomislece) hinavce. Kdo pa je hinavec? Človek, kateri napr. misli o tebi, da nisi dosti prida, pa se ti v obraz laže, da te ima za najboljšega človeka; ali pa človek, kateri je podoben tistemu evangeljskemu farizeju, ki je pobožno zavijal oči proti nebu, češ, bog bodi zahvaljen, ker ni ustvaril iz mene tako grešnega človeka kot je naprimer onile cestinar; človek, ki kakor mačka spredaj liže, a od zadaj praska; človek, ki zagovarja nekaj, čemur v resnici nasprotuje; nazadnjak, kateri se pod krinko naprednosti vtihotapi v napredni tabor ter tam uganja hinavščino, skušajoč zanetiti razdor; in tak; dalje v neskončnost. To so hinavci. In hinavcev se resda ne manjka nikjer. In to ni čudno. Vsaj se v večini današnjih kol vzgajajo hinavci. In vera pri tem ni nedolžna. G. Trunk in njegovi seveda niso hinavci: hinavci smo mi, ki povemo odkrito, kar mislimo, ki odkrito zagovarjamo tiste nauke, o katerih smo prepričani, da so pravi ter ravno tako odkrito pobijamo razne verske nauke, o kateri smo prepričani, da so zmotni in ljudstvu škodljivi, ki odkrito in brez bojazni zagovarjamo pravično delavsko stvar! Zato smo v Trunkovih očeh — hinavci. Well, well and well. Kdor se ne strinja s tvojimi nazori, je hinavec in amen. Kaj pa, če bi še jaz imenoval g. Trunka — hinavca? To bi bil krič in vik in jamranje v "Pisanem polju"; to bi g. Trunk hitel trobiti, da je poštenjak, da malo takih, odkritosrčen, pravičen in kaj — ne? In zaradi mene je lahko pošten, rečem pa, da ni pošteno zmerjati ljudi s hinavci, posebno, ako nismo prepričani, da so dotični ljudje res — hinavci. H koncu pa bodi povedano še to, da nas prav nič ne boli, če nas kak Trunk ali kak njegov pristaja obkłada s podobnimi primki, ker za nas njihovo pristransko mnenje ni merodajno, niti nikoli ne bo: za nas je merodajno edino mnenje zavrednih in naprednih kelavcev. That's all.

Trunkov odgovor na mojo "opazko" glede svobodne volje pa je navadno, neresno in nestvarno zabavljanje, na katero je vsak resen odgovor nemogoč. Na takšna zabavljanja odgovarjajo kvečjemu — zabavljači!

Tone Podgoričan, (Konec.)

S potovanja

Bridgeville, Pa. — Na mojem potovanju po naselbinah sem že večkrat svaril starše, naj pazijo na varnost otrok, ker nesreče med njimi se kaj rade pripetijo kljub temu, da nekateri mislijo, da otroci vedno kot pa mi starejši. Devetega marca se je pri uglednem trgovcu J. Žurmanu v tej naselbini pripetila velika nesreča, ko se je smrtno opekel njihov enajstletni sinček. Šel je, da bi napravil ogenj v peči in se radi neprevidnega ravnanja s petrolejem tako hudo opekel, da je dne 11. marca podlegel. Družina bo težko pozabila sinčka, posebno ker bi bil v par letih lahko velika pomoč v trgovini. Staršem izrekam moje sožalje.

Tudi naj izrazim moje sožalje Vidrihovi družini v Johnstownu radi tragične izgube mlade hčerke Milke. Ker sta oba naprednega mišljenja, sta v tem duhu vzgojala hčerko devetnajst let; in ko je stala takorekoč na pragu novega življenja, je prišla nenadna smrt in izguba Milke je radi tega še toliko bolj žalostna. Ko sem bil tam sredi meseca februarja, je bila vesela kot je bila njena narava, a pri zadnjem obisku pa je ležala na mrtvaškem odru. Zelo je ljubila slovenske pesmi, katere je rada

izgleda na glasovir in s katerimi jo je oče vedno rad zalagal.

Izgubo Milke ne čuti je družina, temveč tudi vsi, ki smo jo poznali in posebno še SNPJ, za katero je bila tako vnetja. Bila je soustanoviteljica angleškega društva "Friendly City" in bila v njem izredno aktivna. Naj bodo te vrstice v tolažbo ugledni in napredni družini, ki žaluje nad izgubo blage Milke.

Anton Zidanšek.

Odpiranje starih ran

Collinwood, Ohio. — Zadnje čase, čitam v Prosveti kritiko Frank Barbiča in v št. 57 sem videl tudi moje ime. Dolžnost me veže, da odgovorim in upam, da imamo vsi enako pravico kot člani in naročniki, da bo priobčena gola in nepobitna resnica. Nicašar nimam proti kritiki Barbiča, ker je resnična. Škodovalo pa ne bo, če mu povem, da je delal isto pred letom in pol sam.

Ni moj namen koga diskreditirati, ker se sami, povedati hoče, da je resnico. Obžalujem ga pa, ker je sprevidel še le sedaj tisto, kar sem mu pravil že leta nazaj. Dobra šola. On namreč pripozna, da se je meni kot sodrugu godila krivica.

Moj namen je odgovoriti na gotove stavke v Prosveti št. 62. Citateljem, posebno pa nekdanjim sodrugom, je znano, da se je pričela gonja proti meni v lokalnem listu E. Bil sem tajnik kluba št. 49, katerega sem reorganiziral, skozi 3 leta; bil sem član direktorija SDD, kar je bilo greh v obeh tistih, ki so prišli na glas iz lažidokumentom in vsak čas sem pripravljen dokazati s pričami, da se je izrazil vodja, da bo izčistil iz direktorija vse socialiste in uničil klub št. 49. Bil sem 4 in 4 sodeljenci. Komentar in potoben.

Ne zdi se mi umestno, da bi se zagovarjal sedaj čez leto in pol. Barbič je pojasnil še v Prosveti. Odgovorim pa na članek, da se prepričajo, kako nespametno so delovali in dajali orožje nasprotnikom, prav za prav valjili v roke, a katerim so ponovno udarili po njih in ravno tisti po tistih, ki so ga dali iz rok. Nasedli so provokatorjem navzlic svarilu, šli so jim na roke in celo posejšili cenzuro moje obrambe ali zagovora ter zagovarjali te ljudi na klubovih sejah naravnost v škodo pokretu.

Zdaj ne pomaga nič, ako ste proti cenzuri, katero ste hoteli imeti proti meni. Ne pravilno, še manj pa kolegialno, ako se hoče človeka utopiti v žlici vode brez vseh vzrokov in dokazov. Barbič prizna sam, ki je vodil celo stvar. Ali prepozno je. Skrajni čas je, da se pojmi izčistijo. Treba je spremembe in dokler sodrugi ne bodo res sodrugi in dokler ne bodo pokazali, česar so zmožni in dokler ne bo nikakega konstruktivnega dela od strani klubovih članov samih, ne bo napredka. Kadar boste kaj pokazali, potem pričakujte šele uspehov. Klub bo životaril, ugleda pa ne bo dosegel. S takimi metodami kot so se izvajale zadnje čase ne bo dosegel ženeza nicašar, posebno če se bo dajalo vso energijo drugim ustanovam, pokretu pa prav malo. V 62. številki Prosvete piše Barbič o nastalih razmerah. Jaz se ne nudim prav nič in povedal bom njemu brez ovinkov, kaj mislim in kdo je zakrivil to. Citiral bom samo poglavitne izpiske in nanje odgovoril.

Barbič pravi: "Kadar imamo samo nasprotnike pred sabo, boj ni težak. Prigodi se pa, da jim pridejo na pomoč naši lastni pristajači, potem pridemo v škripec. Paznje je treba, da se ne dela v škodo lastnemu pokretu. Takle socialisti niso ne tu ne tam, bojijo se zamere. Pravijo, daj ti, ko prideš navskriž z nasprotniki, namesto da bi dobil podporo, pa se opravičujejo pred nasprotno stranko in ji prikašajo na pomoč. Ni čudno, da agitatorji grube veselje do dela. Cisto lahko je sedeti daleč za fronto in dajati nežna in taktična povelja. Naša dolžnost je udariti po nasprotniku in potem bomo šele reševali, če je bil napad utemeljen ali ne. Drugače pa je boljše, da vzremo puško v koruzo in dvignemo roke kvisku. Evo ti nas socialiste, podajmo se vam, ker smo nesložni! Le v združenju je moč."

Moj odgovor: Vse je res, pa kaj ko ste zagrešili vse sami. Ali niste vse tisto delali vi sami pred letom in pol? Kje ste bili tedaj, komu ste oddali vaše puške, da so vas streljali kot so mene in

vas še in vas bodo v bodoče? Kdo je bil dotični, ki je rekel, "Roke proč od E., ker je nam naklonjen?" To sicer zato, ker je sklenil kompromis in dobil zaslobo ter vpliv pri E. Nič bi ne bilo čudnega, ako bi jim prišli lastni pristajači na pomoč in povedali resnico, da se maščujejo kot ste se vi pred letom in pol.

Ni čudno, da pridete s takotaktiko, ki škodi pokretu, v škripec. Takani niso bili in nikdar ne bodo socialisti, ki izdajajo svoje kolege in njih delovanje nasprotniku radi osebnih zadev. Odganjate prave in trdne socialiste iz vaših vrst, ker se ne strinjajo z vašim početjem in z vašo taktiko osebnosti delate roko v roki z nasprotniki, kar je dokazala delniška seja SDD. Je dolžnost udariti po nasprotniku; ako ne, je res boljše, da še ostali vržete puške v koruzo. Kje ste bili pred letom dni in zakaj niste udarili, ko si vedel, da napadajo mene v tvojem imenu?

Vedel si, da nisem poročeval. Zakaj se nisi oglasil? Molčal si in molčal bi še, ako bi ne padlo sedaj po tebi. Dobro mi je znano, da si imel vpliv pri E. Ali je to kolegialno? Gotovo ne v vrstah socialistov. Tako ste napravili z mano, tako se godi zdaj vami. Prinesel si obtožnico intrigarji in bil sem izključen iz kluba brez zagovora, žrtev je postala tudi soproga in še danes ne veva, zakaj in menda ti sam ne, ker javno priznaš, da mi ni bilo nicašar dokazanega. Postal sem žrtev intrigarji drugih, za katere sem bil izključen in to na povleje nasprotnikov. Saj je E. namigavala, da sem še vedno član JSZ. Čas je bil, a vrgli ste puške v koruzo in molčali. Sedaj se vam povrača in vse to radi ljubega mira v Collinwoodu. Jaz imam resničen mir, vi pa intrigirajte. — Josip Presterl, član št. 142.

Delavske razmere

Girard, Ohio. — Citatelje Prosvete prosim, naj mi oprostite, ker moj dopis ni tako izvrsten kot so dopisi drugih bolj izobraženih dopisovalcev. Kot nihče drugi, tako tudi jaz se ne morem pohvaliti za stran dela, ker sem imel celo zimo počitnice.

Tukajšnja tovarna za usnje obratuje še precej dobro. V njej je zaposlenih precej Slovencev. Toda vsi ne moremo delati v ommnjeni tovarni. Veliko nas je, ki se moramo pokoriti po železniskih tovarnah, v katerih pa nam dajo dosti počitka. Toda nihče se ne oglasil iz te naselbine, da bi kaj poročal o delu, menda vsi verjamejo Hooverju, da ni dosti prezposelnih v tej deželi.

Valentin Mihelič.

(Ostali del dopisa je izpuščen, ker je preveč oseb in lokalne pomena broughtonske naselbine. — Uredništvo.)

Odgovor Janezu

Willard, Wis. — V 50. št. A. S. je bil priobčen dopis "Janeza". Kar omenja o dopisu v Prosveti, je bilo že odgovorjeno, dodam naj še to, ako misli Janez, da je Prosvetini dopisnikar stober, ob katerem se lahko čese, se jako moti. Društvene seje niso bile nič omenjene. Kar se pa tiče osebe, ki je ležala v bori koži in da jo je občina odpravila v bolnišnico, je potrebno povedati, da je dotična oseba zapustila vse svoje imetje občini in da slednja ni pri tem imela nobene izgube.

Ker se pa Janez toliko zanima za dotično osebo, naj ga vprašam sledeče: Ali je tudi povedala, kako in kdo je zažgal dvorano na Willardu, ki je leta 1927 pogorela do tal? Dotična oseba je to dobro vedela in vedel je še nekdo drugi. Glede drugega člana te družine Janez tudi ve, da se nahaja v okrajnem domu radi tega, ker noče, da bi bil pokopan po katoliških obredih, kar bi se zgodilo, ako bi bil tukaj. Tudi na pomikanje se Janez dobro razume, ker še ni nobenemu človeku pogledal naravnost v oči. Ker je Janez pozabil zapisati svoje pravo ime, naj se tudi jaz podpisem — Janezov Janez.

Listnica uredništva

Dopisnike prosimo, da pišejo razločno in s tem onemogočijo morebitne pomote. Pri čitanju spisov gotovih dopisnikarjev si mora urednik čisto beliti glavo predno došene kakovost besed in pomen spisa. Razločno pisanje je prva potreba dopisnikarjev.

Tuberkuloza dece

Kadar le strupi (toksini) iz bolnih ognjišč motijo možgane in mreze, se pojavijo le glavoboli, brez posebnih drugih pojavov. Če bi nam redke slučaj omogočili, da vidimo takšne možganske ovojnice pri raztelesenju, bi kvečjemu našli njih lahno motnost. Evo, bistveni del našega razpravljanja smo s tem zaključili: Opisovanje samih bolezenskih sprememb. Sedaj pa preidemo do drugega, krajšega dela: Kakani so izgledi za okrevanje, kakšno je zdravljenje, kakani načini za ohranjanje naše dece pred to kruto boleznijo?

Kakana je bodočnost v poteku dečje jetike (prognaza)? Zavisna je a) od telesne moči, odpornosti; in b) od obolelega mesta v telesu.

Telesna moč je splošno v šibkem telesu manjša, v krepko razvitem organizmu večja. Vendar tako zanesljivo to pravilo ni. Odpornost telesa tiči v prvi vrsti v njegovi notranji kemični moči celic. Če so te urejene v tem smislu, da izločajo v telo, kri, telesni sok, obrambne snovi v precejšnji meri, potem za telo ni toliko nevarnosti razen v slučajih prav četvilnih, močnih okužitev. V prvem letu starosti, torej pri dojenčkih so celice za takšno obrambno delo še veliko preslabše, zato je toliko smrtnih slučajev pri jetičnem okuženju dojenčkov. Toda tudi v teh slučajih se da kolikor toliko odpraviti na ta način, da novorojenčkom tuberkuloznih staršev dajemo Calmettovo kužne snovi, s čimer skušamo mlado telesce zgodaj prisliliti do ustvarjanja protituberkulinskih snovi. Žal, sredstvo ni absolutno zanesljivo.

V drugem in tretjem letu starosti je prilika za obrambo proti nastali okužitvi znatno boljše. Kasneje še boljše. V dobi dozorevanja (12.—16. leto) je odpornost spet manjša, pozneje ponovno večja. Žetiti bi bilo, da je prvo okuženje s klisami jetike (kar se dogodi enkrat v dobi do 15 leta) lažje značaja. Le na ta način se telo privadi za vsotvarjanje protistruptov (v celicah), ne da bi samo nevarno obolelo.

Prognaza ali bodoči razvoj jetičnega obolenja tudi zavisi od mesta, ki je obolelo. Jetika žlez je splošno lažje ozdravljiva. Obolenja kože, kosti, tudi nimajo tako slabih izgledov, prav tako lažja vnetja pranih ali pljučnih mren. Slabše stoji z jetiko trebušne mreze. Izrazito obolenje v pljučih nas sili k veliki previdnosti v presoji bolezni. Jetika črevesja je redkejšje ozdravljiva, prav tako jetika ledvic. Splošna miliarna tuberkuloza in meningita sta pač smrtni. Solfarni tuberkuli v možganih so le sem in tja ozdravljivi.

(Konec.)

(Zdravje.)

Trunkizmi

Strašne reči! G. Trunk citira iz Prosvete "vulgarnost" o procesu prebave. Pa ni nič hudega. Kar Trunk z mirno vestjo prepíše in objavi v svojem pobožnem listu — ne more biti grdo. Glavni point pa je ta: gospodje a la Trunk, ki uče samo sveto resnico in moralo, bi ne smeli posnemati nas! Morali bi biti boljše, da bi dajali drugim zgled! Zakaj niso?

Avtor "Skisanega polja" je hud radi neke vesti v Prosveti o "zakletih" doti. Piše tako, kakor da bi bila ta vest od nas fabricirana, ne pa posneta iz ameriških listov. Le ne preveč razburjanja! Tudi mi ne damo nič na "zakletje" in nikakor ne verjamemo, da je italijanski hudistič močnejši od belgijskega. Oba sta pifli, da bi dajali drugim zgled!

Brez zavijanja ne gre niti v eni klobasi. Cikažan, ki je pisal v "The Nationu" o ukrađenih kardinalovi limozini, ni nikjer zapisal, da taji Jezusovo rojstvo. Trunk citira njegove besede, ne naših. Zakaj zavija, da "smo mi obhajali rojstvo Jezua"? Ali je to pošteno?

"Vera ne sili nikogar, ker vsaj katoličani imajo človeka za s prasto voljo obdarjeno bitje", kvasi skisani avtor. Vera res ne sili... Sili pa so oni, ki so iznašli verske dogme in še danes sili, kjer imajo moč. V Ameriki ne sili, ker ne morejo! Zato pa tu "vera ne sili nikogar"... Rubbish!

Ameriško življenje

111.

Dvojno presenečenje

Roy Williams, star 24 let, ki je obstrlil policaja, ko ga je motil med cestnim ropom, je pri obravnavi presenetil sodnika in potem je sodnik presenetil njega.

Na običajno vprašanje, če ima kaj posebnih, predno se izreče obsodba, je Williams dejal: "Da, želim bi, da se obsodba odloži za pet tednov, ker bi rad zaključil moj business."

"In kaj je tvoj business?" ga vpraša sodnik. "Zainteresiran sem v več 'spikizih', je bil hladen odgovor.

"Petindvajset let je!" je zaključil presenečeni sodnik — in dečko je bil resnično presenečen.

Vesti iz Jugoslavije

PAPIRNATA SOCIJALNA ZAŠČITA V JUGOSLAVIJI

Albert Thomas, generalni ravnatelj Mednarodnega urada Dela, v Beogradu

(Od našega dopisnika)

Ljubljana, 28. febr.

Pri nas se mnogo govori o reviziji socialne zakonodaje, to je vseh tistih obstoječih zakonov, ki imajo namen ščititi interese delovnega ljudstva bodisi v slučaju bolezni, starosti ali onemoglosti, bodisi v zaščiti proti izkoriščanju v obratovanih in t. d. Ta socialna zakonodaja, ki je sicer zelo malo podobna socialnim zakonodajam Nemčije, Avstrije ali drugih evropskih držav je po mnenju mnogih zlasti gospodarskih krogov urejena tako, da škoduje interesom industrije in obrti, to je — podjetnikom in da preveč brani in daje pravice — delojemalcem. To pa ni res. Stališče delodajalcev, ki propagirajo in sestavljajo načrt za revizijo socialne zakonodaje v Jugoslaviji, gre za to, da se pravice delavstva uničijo ter da pride tudi bolniško zavarovanje, zaščita in drugo vse pod direktno vodstvo delodajalcev.

Oni hočejo zmanjšati izdatke, ki jih imajo s socialnim zavarovanjem delavstva. Vse hočejo naprtili na ramena delavstva. Ker pa to delamo radi premajhnih plač in slabih življenjskih pogojev, žele socialno zakonodajo v vseh pogledih, ki se tičejo materialnih datatev delavstvu, ki v asu ne sreče išče pomoči, reducirati.

Jasno je, da zainteresirani delavci ne morejo držati križem rok in gledati, kako so na delu gotovi elementi, ki jim je socialni čut deseta briga. Pričela se je prav ostra polemika med meščanskimi listi ter zastopniki delavskih korporacij v delavskih listih. Delavstvo prireja tudi skupščine, zborovanja in shode, da javno pove svoje mnenje, da si ne pusti kratiti z bojem pridobljenih pravic.

Jugoslavija je sicer sprejela dokaj socialnih zakonov. To se mora priznati. Da, Jugoslavija spada celo med one države, ki so v največji meri izpolnile svoje "dolžnosti". Izmed 29 delovnih konvencij, je Jugoslavija ratificirala že 21 delovnih konvencij. Toda, to veliko število nas ne sme motiti. Jugoslavija je sicer ratificirala mnogo konvencij, toda samo take, ki so ali malo važne, ali pa za jugoslovanske razmere brezpredmetne.

Jugoslavija še ni ratificirala najvažnejših konvencij:

Konvencija o zaščiti mladolnih delavcev in otrok še ni sprejeta, konvencija o pomoči poljedelskim delavcem ni ratificirana in se ne izvaja, konvencija o določitvi eksistenčnega minimuma še tudi ni priznana. To se pravi z drugimi besedami: Beograd je dosledno izgraval bedni delovni položaj proletarca, ni ga zaščitil, kakor bi to moral storiti; niti v pravnem pogledu.

Eksistenčni minimum je lahko velik ali majhen. Tudi par dinarjev na teden bi po tem pojmovanju moralo zadostovati. Delovni čas lahko traja po deset, dvajset, da štirinajst in še več ur. Delavec je v tem oziru brez prayne zaščite. In to se tudi godi. Povprečni delovni čas v jugoslovanski industriji je deset in pol ure na dan.

Mladolene delavce se izrablja kolikor mogoče. Priganja se jih, plača pa se jih slabo. Med mladolnimi delavci se širi — jetika.

Poljedelski delavci, v agrarni državi, kmetijski, — so brez vsake pravne zaščite. Bogat kmet jih lahko izrablja kakor sam hoče.

Vsa socialna zaščita v Jugoslaviji je papirnata, ničvredna tunja, ki niti malo ne zadošča razvoju industrije in delovnega ljudstva.

V gospodarskem boju med delodajalci in delojemalci za reformo socialne zakonodaje so se delojemalci morali nasloniti na višje forume. In baš v pra-

vem momentu je dospel v Jugoslavijo, v Beograd, generalni ravnatelj Mednarodnega urada Dela, Albert Thomas.

In Albert Thomas je moral povedati, kljub novim razmeram v Jugoslaviji, da Jugoslavija ni spoštovala mednarodnih določb in obvez, ni sprejela vitalnih delovnih konvencij, ni hotela rešiti socialnega problema v modernem pravcu...

Danes se je vršilo veliko zborovanje v beograjski Delavski zbornici z dnevnim redom:

Revizija socialne zakonodaje.

Obdelal se je v podrobnostih zakon o zaščiti delavcev, o katerem je poročal tajnik zagrebške Delavske zbornice, potem zakon o zavarovanju delavcev, o katerem je razpravljali tajnik ljubljanske Delavske zbornice ter končno še zakon o inspekciji Dela, o katerem je razmotrival tajnik splitske Delavske zbornice.

Glavni obris in namen je moral dati Albert Thomas: Socialna zaščita se mora izboljšati. Jugoslavija ima sprejeti in ratificirani konvencijo o osemurniku, konvencijo o zaščiti mladoletnih delavcev in otrok, konvencijo o poljedelskih delavcih ter konvencijo o določitvi eksistenčnega minimuma.

Poset generalnega ravnatelja Mednarodnega urada Dela je velikega pomena za borbo med delodajalci in delojemalci glede revizije socialne zakonodaje. Če je merodajnim krogom v Beogradu res kaj na tem, da ne žele sloveti kot najreakcionarnejši krogi v Evropi, bodo nasvete Alberta Thomasa moralno upoštevali in s tem dati delavskemu razredu socialnih pravic, ki mu v družbi pripadajo.

Tudi v Ljubljani imamo zvočni film

Po dolgem obotavljanju in pripravljanju je dobila tudi Ljubljana delež najmodernejšega izuma filmske tehnike — zvočni film. Težko je bilo odločiti se za naše male razmere in dati težko aparaturo, ki je danes v ponos Ljubljani in lastnikom.

Postajamo pač moderni in naše zahteve so v marsikaterem pogledu slične onim, ki žive v milijonskih mestih z najrazvitejšo industrijo in družabnim mehanizmom. Tudi v Ljubljani je nastala potreba, ki jo je bilo treba urediti.

Pred dobrim mesecem so se odločili vojni invalidi v Ljubljani, ki so imeli v zakupu največji kino v Ljubljani, kino Ljubljanski dvor, za zvočno aparaturo. Na žalost pa se ta aparatura ni obnesla, ker je bilo preslabo postavljena. Nosišla je svetovnoznano ime: Marconiphone Ltd., London. Bil je to sicer le sinhroniziran poskus uvedbe zvočnega filma.

Včeraj pa je stekel v drugem največjem kinu v Ljubljani, v kinu Matica, last demokratskih magnatov, na veliki in slavni Western Electric tonfilmski aparaturi največji in najboljši zvočni film sveta: The Singing Fool (Pojoci norec, ki je dobil priznanje ne le samo v Ameriki, kjer je bil rojen od firme Warner Brothers, temveč po vsem svetu).

Občinstvo je bilo navdušeno, kajti predvajanje se je vršilo res brezhibno, tako, da smo dobili vtis, da je veliki pevec Al Jolson resnično živ in v svoji ogromni bolesi — pred nami.

Tonfilmska aparatura Western Electric je stala z vsem montiranjem okoli enega milijona dinarjev in sicer velja ta vsota za dobo desetlet let. Aparatura sama ostane lastnina firme Western Electric.

Res je: tudi v Ljubljani postajamo moderni in moramo to dejstvo z velikim zadovoljenjem zabeležiti.

Čujemo pa še, da bodo tudi na Jesenicah dobili tonfilmsko aparaturo in sicer pride prvi zvočni film na Jesenice v kino "Svoboda". Znana znamka "Biophone" jamči, da bodo tudi Jesenice v tem pogledu prišli na svoj račun. Kino "Svoboda" na Jesenicah je last naših zadržarjev.

Vidi se, da imajo naši zadržarji dober smisel in da hočejo vsestransko služiti ljudstvu.

Zvočni film v Sloveniji — je torej dogodek prvega reda in z njim se moremo postaviti v red modernih in napredujočih ljudi. Slovenci pred rimskim sodiščem

Izredni tribunal za zaščito države v fašističnem Rimu se je počel v svoji razpravi proti trem Slovincem iz Primorske o — antidržavnem gibanju Slovencev v Italiji ter prišel do famoznih zaključkov. Pred sodiščem so stali France Droic, France Golob in Ignac Sturm. Tribunal je sodil ostro in je smatral za največji zločin, da so obtoženci razširjali slovenske liste (časopise) na italijanskem ozemlju. France Droic je bil obsojen na 3 leta in 1 mesec zapora ter 600 lir globe, France Golob na 1 leto in 8 mesecev zapora in Ignac Sturm na 2 leti zapora.

Hude zaporne kazni — za širjenje jugoslovanskih listov po italijanskem ozemlju pomenjajo pač velik strah fašističnih samoderžev.

Krvava rodbinska tragedija

Vedno demon alkohol. Kmet Stojkovič, doma nekje s Hrvaškega, je prav dobro prodal dva vola. Že dolgo ni imel denarja v žepu, pa je zavil v krčmo. Tam je pil in se tudi počeno napil. Mož pa seveda ni bil zadovoljen samo z eno dobro mero. Ne. Podaljšal je pijančevanje za par dni in še, ko je bil izkupiček za prodano vola čisto majhen, se je strelil in odšel domov. Prišel pa je seveda pijan, da je bil bolj korajžen, ko je moral opravičiti svoje postopanje. Zmerjal je ženo, kakor da bi ona zapravila denar. Prišel je je pretepati tudi z vilami. Žena se je branila in klicala na pomoč. Pritekla je njena hčerka, kateri se je pijani oče tako zastudil, da je v razburjenosti pograbila sekuro in z njo udarila očeta po glavi. Stojkovič se je zgrudil ves v krvi. Bori se še s smrtjo. Hčerka pa se je sama javila orožnikom.

Kako sleparijo

razni nepridipravi, dokazuje naslednji dogodek, ki se je zgodil v Ljubljani. H trem trgovcem je prišel neki človek ter se predstavil seveda z napačnim imenom kot — zastopnik neke znane ljubljanske tvrdke. Trgovci so mu verjeli in ker so mislili, da bodo napravili potom zastopnika kaj posla z njegovo firmo, so obljubili, da sme zastopnikova žena proti mesečnemu obračunu nakupiti nekaj živilijskih potrebščin. Zenska je seveda pridno hodila v "stano" in vedno več dolga se je nabiralo. Pa je hodila žena k vsem trem skozi en mesec dni. In je tako napravila dolga za več kakor 2.500 dinarjev. Ko pa je prišel konec meseca in z njim čas plačila za naročeno blago, sta oba dva, zastopnik in njegova žena, brez sledu izginila. — Na vse načine znajo slepariti...

Majhen potres

smo čutili v Ljubljani in njeni okolici pred dvema dnevoma. Bil pa je čisto neznan in ni napravil škode. Zemlja se menda ušeda in imamo vsako leto ob tem času neznan potresljev. Bolj občuten pa je bil potres na Primorskem. Znanost se je občutil v visokih hišah. V Trzinu pa je napravil majhno škodo v ladjedelnici. Potres je trajal par sekund.

Kedaj bodo dali denar?

Kot smo že poročali, so uvrstili Ljubljano v I. draginski razred. Ker dajejo v Jugoslaviji državnim uradnikom draginske doklade po — razredih in je bila Ljubljana doslej v II. draginskem razredu, imajo uradniki pravico do novih drag. doklad, ki so nekoliko višje. Reče se sešaj povprašujejo, kdaj da bodo tako srečni, da bodo prišli do novih doklad. Pri nas je tako: Objubijo zelo radi, da tudi zagotovo, da bodo dali, še več — priznajo z zakoni, ampak ne izvajajo niti svojih določil in zakonov. Famosno razliko državnim uradnikom, o kateri so tolikokrat pisali razni listi, so izplačali šele po — 4 letih. In tudi sedaj se boje, da dobe po novem izplačano šele — po nekaj letih!

GLASOVI IZ NASELBIN

Narodni dom

Milwaukee, Wis.—Precej čitamo v listih, posebno v Prosveti in Proletarcu, o ideji, da se zgradi v Milwaukeeju Slovenski narodni dom. Nekateri se še celo zaletavajo v organizacijo S.N.D. meneč, da jo vodijo take osebe, ki so nepravdarne in neoljalne delavskemu napredku. More biti res to, a vendar ni lepo se vtikati in podirati temelji organizacije, ki dela za splošno korist. Dom, če se zgradi, bo itak odgovarjal vsem našim potrebam. Kritizira se tudi prostor, na katerem se namerava postaviti dom, češ, da ne leži v pravem delu mesta in če se zgradi na omenjenem stavbišču, da ne bo odgovarjal svojim interesom.

Jaz dvomim o tem, vzemimo pa si v pregled samo South Turn dvorano; ki smelo trdim, ni nedeje v zimskem času, da se ne bi vršila kaka zabava ali veselica v nji. Vršajo se pa tudi čede teden, ker je milvauska slovenska naselbina precej velika in željna dramskih predstav, veselice in drugih zabav. Zato pa ni dvoma, da SND v tolikani naselbini kakor je milvauska, ne bi imel napredka. Treba je le kooperacije in prijateljstva med sabo. Seveda zmiraj se dobi kdo, ki želi narediti nemir v naselbini, a na take se ni ozirati in tudi ne upoštevati jih.

Nisem še dolgo v tem mestu in zato mi ni znano popolnoma, kje živi največ Slovencev. Zdi se mi, da jih živi največ ob National ulici, poleg katere je tudi stavbišče, na katerem se namerava postaviti dom. Meni se zdi prostor lep in najbrž je tudi v sredini naselbine. Zgradba, kakršna se namerava postaviti, bo imela jako lep razgled in to precej daleč od severne strani in najlepše na National ulico, na kateri bo lice. Stal bo na precej visokem prostoru in se bo dvigal sredi slovenske naselbine in na katerega bo ponosen vsak Slovenec in Slovenka.

Zato pa pravim, da take koristne stvari ni za ovirati, pa bodi kdorkoli, samo zato, če nisi v odboru. Po mojem mnenju je treba pri taki stvari skupnega in trdega delovanja in to v prijateljskem tonu. Mrzenja ne sme biti proti nobenemu, pa naj bo prepričan takega ali takega. Narediti se mora tako ustavo, da bo služila vsakemu, ne oziraje se na prepričanje in po kateri naj se ravna sedanj in bodoči direktorji. Kadar se sprejema ustavo, mora biti vsaj dve tretjini Slovencev na zborovanju in sicer ne samo delničarjev. Zdi se mi, če hočemo, da se zgradi taka stavba, bo tudi treba, da postane dve tretjini tukajšnjih Slovencev delničarjev, in kar večina sprejme, tisto naj se zabeleži v ustavo. Naprej s početnim delom in solidarnostjo, če hočemo priti do svojega cilja.

Joseph Ule.

Zastor pada?

Collinwood, O.—Ko je upravnik "Enakopravnosti" naredil svojo opombo v mojem dopisu v "E.", je zavladalo veliko veselje med njegovimi dragi pristaki. Precej za tem sta bila priobčena še dva dopisa 30. januarja. Ker ni bilo 19 dni za tem glasu od mene, je že krožila vest, "Barbič je že gotov". In zatem pa okrožnica. "Izključili bomo nezadovoljne! Nič več predlogov od onih, ki so se protivili. En Bog, en narod, en dom, en tajnik in ena plača. To bo veselje."

Kar naenkrat pa se oglasila enkrat, dvakrat, trikrat. "Kaj, ali ne bo nehal?" In pa še tisti veliki "block". Padel je kot tornado nad one, ki so se radovali in jih razkropil na vse štiri vetrove. Sedaj je vprašanje po premirju. Zbira se diplomacija, ki bi naredila mir. Tukaj ga imate. Nadaljnji boj z ranjenci bi ne bil za naš "block" junakstva. Za enkrat smo povedali dovolj, ostalo ali glavne dokumente shranimo za pozneje, če se boste še oglasili in nas napadali, bodisi v "E." ali pa po Waterloo. Potem vas bomo pokazali, da bo ljudstvo sodilo, kdo je zdražba in dela tukaj prepire.

Ker mi ni s hoteli dati zagovora v "E." dasi je bil njih napad name neutemeljen, naj si o besilo na vrat sledeče prepire. Resnacijsko hišnika pred par leti. Da je nastala anarhija v di-

rektoriju, gre zasluga K., ki je na svojo pest ustavil oglaš "Razpis službe oskrbnika", sklicel svoj "block" in ponova volitev, češ, moj prijatelj se je prenaljil. Ker nisem bil zraven, zato odklanjam krivdo; zato ste odgovorni le vi, Kabaj, ko ste ustavili oglaš.

Gremo preko "dokumentov gramote" in pogledimo lansko delniško sejo SPD in Rupnik-Fendeto afoero pred delničarji. Kdo je povzročal rabuko? Kdo je skakal? Zakaj je predsednik prekinil sejo za pet minut? Nisem li jaz stavil predlog, da se je zadeva vrgla iz dnevnega reda? Potem je bil mir. Ste mi li dali kredit za to v vašem poročilu? Ne! Ker ste strankar, da-jete strankarska poročila, ki delajo prepire. Poročali ste drugi dan v listu stvari, ki se niso govorile na seji. Kje ste jih dobili? Po seji od vašega prijatelja, kaj ne? Tudi to je povzročilo prepire v Enakopravnosti — prepire radi bankrota, hruck in sladkih buč. Krivi ste bili vi z vašim poročilom. In ker se je John Gorjancu gnusilo vaše poročilo, je zagovarjal Frank Fendeto, enega najmarljivejših delavcev za SDD, katerega ste hoteli pokazati kot nemirneža, ker ni vaš prijatelj.

Ravno isto je bilo letos. Če hoče Enakopravnost imeti poročila delniške seje SDD, naj pošlje nekoga, ki je nepristranski. S poročili ste nas izzivali z vašimi vtisi, ker ste mislili, da nas je bilo samo en par. Da ste pisali nepristransko brez izzivov, ne bi bilo preprirov po listih.

Enakopravnost naj v bodoče opusti napade, če se boji potem prizadetim dajati prostor za odgovore. Dolžnost lista je, dati napadenim tudi priliko do zagovora. In jaz nisem prvi niti zadnji. Da vam jih navedem: Presterl, Fende, Barbič, Hayny in Staut.

Da se je stvar zasukala v naš prid, gre zasluga uredništvu Prosvete in Proletarca, sodrugom in somišljenikom kakor tudi društvenim bratom in prijateljem, ki so takoj premotirili nakane nasprotnikov. Pa naj bo konec in nastopi naj sloga in mir.

F. Barbič.

Po detroitsko

Detroit, Mich.—Detroit postaja vedno bolj napredno mesto. Posebno bo menda to resnica, ker v zadnjem času oblega mestno hišo veliko brezposelnih delavcev, ki zahtevajo dela ali kruha, dajo jim pa najraje s kolikom po glavi. Ko je prišlo do demonstracij brezposelnih, ni bilo policajev skoraj nič manj kot demonstrantov, in ko je neki italijanski brezdelec hotel nekaj govoriti, je prišlo pa-dati po njegovem hrbtu in potem pa hajd v ječo z njim.

Stoprocenčni so krčali: "Proč z boljševiki, proč s komunisti, mi hočemo mir in svobodo!" Vprašal bi, kje je svoboda in kdo jo ima? V ti gonji in "reševanju" brezposelnosti so se pa najbolj odlikovali mestni početje. Sklenili so, da mesto od-slovi okrog 1700 mestnih delavcev, ki niso državljani in da se odda njih delo stoprocenčnem. Na ta način rešujejo brezposelnost v Detroitu. Vprašal bi, mar nedržavlani ne plačujejo direktnih ali indirektnih davkov in ali niso upravičeni do življenja ravno tako kot Amerikanci?

V "Detroit Timesu" sem videl štiri slike delavcev, ki so bili odslovljeni, s poulične železnice. Njihova imena so slovanska. Tudi v tovarnah so pričeli vpraševati, koliko let si tu-

Frank Lukancich:

ZA NAŠE FARMARJE

Predno nadaljujemo, ne smemo pozabiti, da naša domača kura izvira iz divje kure po imenu "Ballus Bankivus," iz zelo majhne in lahke živali, katere domovina je Indija in Ceylon. Potom križanja smo dosegli, da imamo čez sto različnih pasem, barv in velikosti; dosegli smo jajčarice, ki so rekordirane, da so iznesle do 300 jajec letno. Največ je napredovala znanost zadnjih 60 let s skrbnim gojenjem, križanjem raznih pasem in z uporabo le dobrih, povsem razvitih plemenskih živali. Posebno so učenjaki in strokovnjaki napredovali s tem, da so živali prebirali in rabili le močne živali za plemo, kar se še danes vedno godi. Divja kura je iznesla komaj od 13 do 26 jajec letno. Divja kura ni tehtala niti 2 funta in iz nje so vzgojili takovano "Bantam", ki tehta le nekoliko unč in obratno težka plemena, ki tehtajo od 12 do 15 funtov.

Danes se perutnina že klasificira ali deli v več razrede. Imamo pasme, ki se razlikujejo po barvah perja in obliki grebenov različnih plemen—vrste plemen, ki so samostojne, to je, da so stalne, ker se naravno ne izpreminjajo niti v barvi niti obliki, ali kako drugače, ako se ne križajo. To so utrjena plemena in povsem razvita. Takih vrst imamo v Ameriki dvanajst in izmed teh 12 imamo 42 plemen, ki

kaj, da-li si državljani in ako imaa prvi papir. Izgleda, da se nekaj kuha.

Da napredujemo na celi črti, priredi dne 20. aprila Slov. del. izob. klub veselico z igro "Morje," ki se bo vršila v Delavskem domu na Artillery cesti. Igra bo zanimiva tudi za mladino. V nji bo bučala tudi pesem "Morje Adrijansko." Ta prireditev bo ena od najlepših, kar jih je bilo še vzprijorjenih v Delavskem domu.

Druga naprednost bo ob tej priliki v spodnjih prostorih, kjer se želede najbolj fino počuti in tuj. nekaj drugega kot Wolstead bo na razpolago. Trebja bo v rokah godbenikov Wolverine orkestra in za plesateljice. Vstopnice v predprodažo so cenejše kot bodo pri vratih in se dobe pri odbornikih ali pa v domu. 473 So. Artillery ave. Vstopnina po igri, ki se prične ob 7:00 uri zvečer, bo 50 centov, otroci pod desetim letom starosti so prosti. Dobiček je namenjen domu.—A. Kovalech.

Boj proti komunistom v javnih šolah

Pittsburgh, Pa.—Patriotična organizacija "Sons of America" naznanja, da bo vodila boj proti komunistom in razširjanju radikalnih idej v pittsburskih javnih šolah. R. Bodenhamen, načelnik Ameriške legije, ji je obljubil pomoč. "da se iztrebi radikalne ideje, katere je pričela širiti komunistična stranka med šolskimi otroci."

Zidarji zastavkali

Jersey City, N. J.—Zidarji so te dni odšli na stavko, ker je vodstvo banke, ki gradi novo poslopje, naročilo okraske za poslopje iz Italije in so bili izdelani po neunijskih delavcih.

Brezposelnost v Philadelphiji

Philadelphia, Pa.—Industrijska depresija, ki je zadela to mesto in okolico je najobčutnejša od l. 1924. Sodi se, da je v mestu in okolici več kot 150.000 brezposelnih delavcev.

"Koliko stane v vašem hotelu posamezna soba dnevno?"

"V prvem nadstropju 100 dinarjev, v vsakem nadaljnjem 25 dinarjev manj."

"Potem mi dajte eno v 5. nadstropju!"

"Kaj neki pride za govorečim filmom?"

"Nemo gledašče."

Del policijskega napada na brezposelne delavce v New Yorku. Slika predstavlja prizor, ko je policija navajala na deputacijo pred mestno hišo

Sir Arthur Conan Doyle:

IZGUBLJENI SVET

(THE LOST WORLD) Roman

Opičji glavari su se sirovo odrinili stran in zmajali z glavom. To je bila zadnja zavestna kretnja, ki jo je naredil v svojem življenju. Počila je lord Johnova puška, glavari se je zgrudili na tla, in v travi je obležal samo capljajoči nerodni rdečkasti kup.

"Streljajte, naravnost v sredino! Streljajte, dragi, streljajte!" je klical moj tovariš. Kako čudna krvoločnost se skriva na dnu srca navadnega povprečnega človeka! Od rojstva sem dokaj usmiljen in večkrat mi je prišlo na misel ranjenega zajca solze v oči. Zdaj pa sem bil naravnost jezen krvi. Bil sem prav dobre volje, ko sem izstrelil eno zdaj drugo puško, odpiral zatvor, ga zopet nabijal in zopet zapiral ter obenem glasno kričal pa vrisal, pijan od neusmiljenosti ter morilake strasti. Povzročila sva s svojimi štirimi puškami grozovito opustošenje. Oba čuvaja, ki sta prišla Summerleja, sta padla in profesor je ves zmeden taval sem in tja kakor vinjen človek in ni mogel razumeti, da je zopet prost. Gosta opičja množica je dirjala v besni zmedbi okoli in se strme ozirala, ker ni vedela, odkod prihaja nenadna morilna burja in kaj pomeni. Vile so si roke, z njimi krillile po zraku, tulile in se spotikale čez ubite. Potem, kakor na povalje, je nenadno planila vsa cvileča čreda iskati zavetišča v drevesih in na mah izpraznila z obstreljenimi tovariši posejano poljano. Trenutek pozneje so ostali sredi jase ujetniki sami.

Challengerjeva bistra glava je takoj razumela, kaj je treba storiti. Prijel je pod pazduho omamljenega Summerleja in oba sta na vrat na nos stekla proti namu. Dva čuvaja sta planila za njima, a lord John je končal takoj z dvema streloma oba. Stekla sva prijateljeva nasproti in vsakemu stisnila v roke nabiti puški. A Summerlee je popolnoma onemogel in komaj premikal noge. Medtem so se že opice opomogle po prvi strahoviti zmedbi. Planile so skozi grmovje zopet k namu, da nam zaprejo pot. Challenger in jaz sva Summerleja prijela pod pazduho in stekla proč, med tem ko je branil lord John naš umik in oddal strel po vsaki divjaški glavi, čim je na nas zarenčala iz grmovja. Sklepetajoče zverine so se za nami podile kako miljo ali še dalje. Potem so priče polagoma zaostajali, ker zadosti so spoznale našo moč in ni jih mikalo, da bi se nastajale neusmiljenim puškam. Ustavili smo se, ko smo naposled prišli do taborišča, in se ozrli, a smo se prepričali, da smo na samem.

Tako se nam je zdelo, a vendar smo se motili. Čim smo s trojem skrbno zaprli vhod v trdnjavo, drug drugemu stisnili roke in se upehani zgrudili na tla poleg studenca, smo se začeli peketanje drvečih nog in na to mlo, napolglasno modelovanje onstran vhoda. Lord Roxton je planil takoj tja s puško v roki in odprl vrata. Tam so klečale z obrazom na tleh štiri drobne rdeče postavice, preostali Indijanci, tresli so se od strahu pred nami in vendar prosili našega pokroviteljstva. Z izrazito kretinjo je naredil eden od njih krog proti gozdovom okoli nas, da pove, kako so polni nevarnosti. Potem je planil naprej, z rokami objel lord Johnove noge in na nje pritisnil obraz.

"Pri svetem Jurju!" je zaklical lord John in si prijel v veliki zadregi vihati brke. "Prosim vas, kaj pa naj počnemo zdaj s temi človečki? Vstani no, malež, kaj bi mi poljuboval skornje."

Summerlee, ki je čepel na tleh, si je nabijal z ostanki tobaka svojo staro čedro iz rožnatega lesa. "Za zdaj smo se jih vsekakor rešili," je rekel. Vse ste nas iztrgali smrti iz krempljev. Pri moji veri, prav veliko ste opravili!"

"Čudovito!" je zakričal Challenger. "Čudovito! Ne samo midva osebno, temveč celo-

kupna evropska znanost vam dolguje globoko hvaležnost za vaše prizadevanje. Usojam si pripomniti, da bi povzročila izguba profesorja Summerleja in moja prav občutno vrzel v sodobni zgodovini zoologije. Naš mladi prijatelj in vi sta se res sijajno izkazala."

Prijazni očetovski smehljaj mu je pri teh besedah kakor vedno razsvetlil obraz, a zastopniki evropske znanosti bi bili najbrž nekam začuden, če bi videli njenega izvoljenca in bodoče upanje z razcefrano, nepočesano glavo, golimi prsi in v raztrgani obleki. Stiskal je med koleno pločevino konzervno skatlo in držal v roki izdaten kos avstralske mrzle bravine. Indijaneec ga je pogledal in z žalostnim stokanjem zopet pokleknil ter objel lord Johnove noge.

"Nič se ne boj, revče malo," je rekel lord John in mu pobožal obupan glavo. "Ne morem se privaditi vaši zunanosti, Challenger, in, pri svetem Jurju, to ni noben čudež. Nehaj no, malež, tudi on je samo človek prav tak človek kakor mi vsi."

"Prosim vas, sir!" je zavpil profesor. "No, Challenger, to je pač vaša sreča, da izgledate ponekod drugače kakor navadni ljudje. Da ne bi bili tako slični opičjemu glavaru..."

"Pri moji veri, lord John Roxton, vi si preveč dovolite."

"No, to je vendar resnica."

"Prosim vas, sir, da govorite o čem drugem. Vaše opazke so neumestne in neumljive. Vprašanje je zdaj, kaj naj počnemo s temi Indijanci? Po mojem bi jih najbolj kazalo spremiti domov, če bi le vedeli, kje imajo svoj dom."

"S tem ne bo nobenih težkoč," sem pripomnil. "Živijo po jamah okraj Sredinskega jezera."

"Naš mladi prijatelj pozna, kje stanujejo. Mislim, da je to dokaj daleko odtod."

"Dobrih dvajset milj," sem rekel.

Summerlee je zastokal: "Kar se mene tiče, na noben način ne morem tja korakati. Zdaj pa ališim zopet one zverine, tulijo po naših sledovih."

Res smo začuli, ko je to rekel, nekje daleč v globini mrkega gozda opičje sklepetajoče glasove. Tudi Indijanci so zopet plašno in žalostno zavili.

"Odriniti moramo, in sicer čim prej!" je rekel lord John. "Pomagajte Summerleju, mladenič moj. Indijanci bodo nesli prtljago. Tako, zdaj pa hajdimo, preden nas opazijo."

Manj kakor pol ure pozneje smo dospeli do grmovja in se skрили v znanem zavetišču. Vse dan smo čuli razburjeno opičje kričanje blizu našega nekdanjega taborišča, a se vendar ni nobena prikazala blizu nas, tako da so se vsi begunci, rdeči in beli, lahko temeljito in dolgo naspali. Tudi jaz sem dremal zvečer, ko me je nekdo potegnil za rokav: zagledal sem Challengerja, ki je klečal poleg mene: "Vi zabeležite v svojem dnevniku vse dogodke in ga malikite pozneje objaviti, mr. Malone," mi je rekel svečano.

"Tu sem samo kot dopisnik svojega lista," sem odgovoril.

"Tako je. Čuli ste seveda dokaj bedaste opazke, katere si je dovolil lord John Roxton in s katerimi je menda hotel namigniti, da obstoji neka... neka aličnost..."

"Da, čul sem."

"Samo ob sebi je umljivo, da bi bilo zame izredno žaljivo, če bi karkoli priobčili to podtikanje, če bi našla v vaše poročilo o naših izkušnjah katerakoli tozadevna nepremišljena opazka."

"Poročal bom samo čisto resnico."

(Dolje prihodnjak.)

Ko smo stopili v njegovo hladno senco, mi je bilo ko da sem pod kupolo ogromne cerkve in razumel sem, zakaj so pagani s ponosom ljubili in oboževali velikansko drevo.

Okrog so bila polja zrelega žita. Daleč nekje so se risali robovi gozdov, beli se je Lim, se dvigale strme rebri in prav v ozadju je bilo videti ogromno silhueto Komov in na njih solnca sijaj.

Zraven borovca zid. Približali smo se. Dobro sta ohranjeni dve vrsti lepih, pravilno tesanih kamnov. Tudi nekaj velikih plošč, podobnih onim s starih rimskih grobov, je tam.

"Poglejmo napis," pravi eden od kmetov.

Na veliki, dva metra dolgi in petintrideset centimetrov široki plošči, stoji: "... v Kristusa verujoje." Potem tri dolge vrste pisanih črk. Zlaska je brati "kralj" in besede "in nisem bil premagan." To je najbrž nadgrobnik. Katerega kralja? Odkod je prinesen? Čezave roke so klesale te besede? Molči črni bor, molči kamen, le poletje obisipa z vročim solncem gozdove in polja zrelega žita. Človek čuti, da je nekaj temnega pred njim, kar ljubi, a ne more razbrati, in ko mrtviči oko z dolgim napisom, ga zaboli glava in v srcu kolne zob časa, ki nam je skril toliko skrivnosti.

Morda je napis vzet iz kake listine, morda je bil kje nad vratni vklesan. Kdo bi vedel? Kopiral sem napis, da bi ga poslal na univerzo, Ivanović pa je risal borovec. Tudi temelj velikega kristilnega kamena so mi pokazali. Dobro je ohranjen, kakor tudi sveta miza iz tesanega kamena.

"Naš stari borovec si ogledite," mi reče star kmet, "ki so ga še Ozrinčič zasadiili."

Deblo ima šest metrov v obsegu, a visok je borovec toliko, da zakriva cel gorski greben na horizontu. Vse je vkovan v železje. Turških sekirov so ga hoteli rešiti in so stoletja zabijali žebelje vanj. Danes je za dva človeka visoko vse v žebeljih. Tako je nov lub prekril zabite žebelje, so Azanci šli in zabijali nove, tako da je danes deblo ko železni steber. Tu tam štrle glave posebnih velikih žebeljev iz debela in so podobne velikim črnim madežem na skorji.

"Bog ve, koliko železja so zabili vanj," pravi kmet Milivoje Vukajlović. "Ga zabili in ohranili. Glejte, tu so ga nasekali, pa ga niso mogli podreti"; in nam pokaže skrbno v debelu, a v glasu mu je nekaj otožno bolnega, ko da nam je razgalil lastno rano. "Ali strela ni nikoli udarila vanj, čeprav je tako visok. Sam Bog nam ga je varoval."

Potem je pravil o Popovičevi rodbini iz Azana, ki je dala sedemindvajset duhovnikov in šest samostancev, in o trpljenju njihovem.

"Tu je grob Petra Azana." In pripoveduje njegovo zgodovino. To je njihov znan junak, ki je dolga leta hajdukoval, požgal begovske gradice, preprečil tlačanstvo v Azanah in bil velik strah onim, ki so trpinčili ubogo rajo.

Potem je dolgo pripovedoval o trpljenju v preteklosti.

Poleg polomljenih kamenitih križev smo sedeli. Težke, črne veje okovanega borovca so videle nad nami. Spodaj v podnožju rebri je brzel skoro usahlj potok. Polje je mirno ležalo v solncu. Na meji med dvema njivama sta peli dva pastirici. Po cesti ob obronku gozda je spal mrtev prah. Pot je bila pusta. Povsod molk. Samo nad eno, od njiv z vrelim žitom je visoko v ozračju plul lačen jastrebec. Nekaj rdečih makovih cvetov je gorelo na sosednji njiivi, ki je težko dihala pod žarečimi klavosi. Dan je bdal nad poljem, nad krajino.

A mi pod borovcem smo molčali in čutili njegov sen. Ko junak je stal tu sredi pokrajine. Roke sužnjev so ga okovale v urah trpljenja, ko prebodeno srce ni smelo pokati, ko so solze tekale na skrivnem. Črni železni oklep so mu oblačili, da bi mogel kljubovati človeškim rokam. Pri življenju so ohranili to ogromno bitje, ki črno sredi polja nemo in svečano stoji, in njegova težka senca lega bez nas in čez grobove. Solnce ga koplje v zlatu,

mu objema vejeve in ko kepa belega snega trepeta na kosu mramorja v črnem zidu.

(Iz srbske Tose Potokar.)

Za kratek čas

Quod licet Jovi, non licet bovi

Pravdoslav Krivec, učenček klasične gimnazije, svojemu starem očetu, ki je bil častnik: "Šliši, dedek, ali si dobil odlkovanje, ker si bil priden in miren?" "Ne, ne. Dali so mi ga zato, ker sem se hrabro tepel." "No, viš, to pa že ni pravica! Kadar se jaz ravnam, dobim v šoli ukor." "Ljubi Pravedek, mar nisi nikoli slišal pregovora, ki pravi: Kar je za nuncu, ni za junca?"

V potujočem muzeju

"Ta velika lobanja je glava Julija Cezarja."

"In komu je pripadala mala lobanja poleg?"

"Tudi Juliju Cezarju, ko je bil še mlad."

Sodnik: "Torej, ko ste vplivali v banko, ste si najprej prisvojili peresnik, vreden dva dinarja. S kakšnim namenom ste potem skušali vplivati v blagajno?"

Toženec: "Hotel sem položiti vanjo dva dinarja za peresnik."

Pijanec

Zdravnik: Ali se držite točno moje odredbe o maksimalni količini alkohola?

Da. Šest kozarčkov dnevo.

Dovolil sem vam samo tri.

Ze res, toda drugi zdravnik mi je dovolil tudi tri.

Pri nas imamo samo usluge.

bi. Stari Petrač n. pr. je pri nas osivel."

"Oh, kar se tiče las, imamo pri nas še vse druge zgleds. Naša tipkarica je imela najprej plave lase, potem črne in sedaj ima rdeče."

NA PRODAJ ALI V NAJEM

se odda grocerijsko trgovino in poslojpe po zmerni ceni. Uprajajte za pojasnila na: 2632 So. St. Louis Ave., Chicago, Ill.

(Adv.)

Ne kašajte!

Dobro hitro zdravilo proti kašljanju, gripu, hladnici, astmi. Ustvarite divje zdravilne kadija s Severovim Balsamom. Priročni pripravek in zdravilo za 10 let. Varno in učinkovito. Vsi lekarnarji ga imajo. Dvojni velikost, 25c in 50c. Rabi Sever's Cold Tablets.

SEVER'S COUGH BALSAM

Imamo večje število prostorov "Soft drink" a prodajo mehkih pijav v Manitowish in Sheboygan Counties, cena je od \$4.500 do \$37.000. Se zamenja za poslojpe v Sheboyganu ali za male farme v Sheboyganu okraju. Za pojasnila oglašite se pri: Graess-Trimberger Loan Co., 120 Kentucky Avenue, Sheboygan, Wis.

PAINFUL CORNS

Loosen—Lift Out

A little known Japanese herb, the discovery of an eminent German scientist (Dr. Sticker) instantly soothes the corn, callus or wart, then loosens it so that shortly you can lift it right out. This new discovery called "Corn Fly" excites the white blood corpuscles to action and granulates the corn at its root so that it drops out and leaves no trace of scar or soreness.

You will also find "Corn Fly Foot Bath Powder" a boon for sore, tired or perspiring feet.

"Corn Fly" for corns, 35c, "Corn Fly Foot Bath Powder" 25c, and "Corn Fly Bunion Remedy" 50c, (all three—\$1.10 value—for \$1.00), are sold under a positive money-back guarantee by Hi-Gene Co., Newark, N. J., or local druggist.

For prevention against gum infections, use Zonite, the new powerful antiseptic. Also guards against colds, coughs and more serious diseases of nose and throat.

From Youth to Age

There are three trying periods in a woman's life: when the girl matures to womanhood, when a woman gives birth to her first child, when a woman reaches middle age. At these times Lydia E. Pinkham's Vegetable Compound helps to restore normal health and vigor.

Lydia E. PINKHAM'S VEGETABLE COMPOUND

"If you will fill in the coupon and mail to the Lydia Pinkham Medicine Company, they will be glad to send you a copy of Dr. J. C. Pinkham's Private Test Book, free of charge."

Name _____

Address _____

City _____ State _____

Send this coupon to: Lydia Pinkham Medicine Company, Dept. M, 220 E. 21 St., New York

famous the world over

• Pinaud's Shampoo

Leaves your hair lustrous, healthy, and not too dry!

At your favorite store—or send for free sample to Pinaud, Dept. M, 220 E. 21 St., New York

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

OKOVANI BOR

Limska dolina je bila del nekdanje Raške, koe zemlje, ki je radi starih naselbin in narodnostne svojevratnosti prebivalcev bil skoro največji njen ponos. To je predel, kjer so se Srbi najbolj zgodaj naselili in kjer so bili položeni prvi temelji srbski srednjeveški državi. Zato je limska dolina bila ena od osrednjih pokrajin države Nemanjićev, ki je skozi več stoletij vršila veliko nalogo državnega, političnega, ekonomskega in kulturnega razvoja. Zato je po limski dolini toliko spominov na državo Nemanjićev, bodisi v pesmi ali v legendi, v ustnih izročilih in v ostankih materialne kulture. Vse to je še živo in sveže, ko da je nemanjiška država večraj propadla, ko da suženstvo ni bilo dolgo celih petsto let in ko da vse to ni skozi stoletja izročilo pozabi vse spomine na preteklost.

Ko človek hodi skozi dolino Lima, občuti, kako težka usoda je zadela naš narod, "ko so Turki vdrli na Balkan, cela stoletja podirali in v bolni suženj, aji jarem kovali narod, in kar

je bilo najhuje, ga svojim odtujevali in iz krvnih bratov vzgajali krivnice. Najbolj boli to surovo suženstvo, če človek razgleduje razvaline po limski dolini. Od njegovega začetka, od Plava in Gusinja, po bregovih te najdaljše reke v Sandžaku; po gozdovih, po poljih, po hribih, na pečinah, povsod sama razdejana samostanov, prenočevališč, cerkva, dvorcev.

Najbrže zato, ker so ti kraji bili srce države Nemanjićev, a jim je bil s prihodom Turkov od usode zadan težek udarec. Razdejana je bila ta zemlja in njegova duša se izživlja v globokih spominih.

Na kamen je navezana ta duša, na limske bregove, na gozd, na zidove, in kamor pridete, vam kažejo cerkvice, porušene etene, prazne marmornate sarkofage v razvaljenih cerkvah, nudijo vam bogveje najdeno, z roko pisano knjigo; povedajo vas h kamenu z vklesanim napisom, s prstom vam kažejo na skalo in pečino, kjer so pustniki in svetniki živeli ali jetniki mrlji za svobodo.

Tako se človek v teh krajih počuti ko v ozračju zgodovine, spominov in se ne more iznebiti

vsage preteklega, kar ga obkrožja.

Ko je za zadnje vojske alikar Ljuba Ivanović prihajal v Berane in ko je par kmetov iz Azan, vasi na desnem bregu Lima med Beranami in Belim Poljem, videlo, da slika stare razvaline, so ga dolgo prosili, da bi jim naslikal okovani borovec na njihovem pokopališču. Radi bi si ga na sliki ohranili. Zato ker jim je za turškega suženjstva prišal srečo.

"V železje je vkovan, da ga Turki niso posekali."

Napotili smo se, da si ogledamo borovec v železju.

Po dveh urah hoje smo se vzpeli preko holmov v reber in se ustavili pod gorskim grebenom na osamelem pokopališču, čez katerega je široko pel svoje veje stari borovec in metal svoje ogromno in težko senco čez grobove, ko da bi mrtve varoval mrzlih deževnih kapelj, črnih jesenskih vetrov in strele in da bi s čudežnim šelestenjem svojih vej pel bolno pesem pomrlih in pobitih Srbom Azancem, ki z Bog vidi kolikimi ranami tu spe in počivajo od težkih dni hlapčevanja, zidih in obupanosti, ko so radi svoje nemoči tlačnili tujeom,

"THAT LITTLE GAME" Inter-nat'l Cartoon Co., N.Y.—By B. Link

